

בונוסים באקדמיה ובצבא למחזיקים בבגרות הייטק

ד"ר עדו ליטמנוביץ | ספטמבר 2025

[לדו"ח המלא](#)

כיצד נגרום לכך שנוסחת 'בגרות-הייטק', המהווה כלי ניבוי לקריירה עתידית במדע ובהייטק, תהפוך למסלול וליעד מועדף? זו השאלה שעמדה בבסיס מחקר על תמריצים לבגרות הייטק באקדמיה ובצבא. נראה היה כי המסלול מציע הטבות בקבלה למסלולים צבאיים ואקדמיים יוקרתיים, אך הייתה חסרה תמונה סדורה שלהן. המחקר נועד לספק תמונה כזו, כשלב מקדים לבניית "ערכת מסלול" לתלמידות ולתלמידים.

המחקר ממפה את מסלולי הקבלה באקדמיה ובצבא, את התנאים הרשמיים ואת הנהוג בפועל, ובוחן בפרט אם יש ערך מוסף בשילוב 5 יח"ל בשלושה או בארבעת מקצועות הליבה של בגרות הייטק מבחינת סיכויי קבלה או איתור, והאם קיימת העדפה לאחד המקצועות, פיזיקה או מדעי המחשב.

המחקר נשען על סקירה של מקורות גלויים (אתרי יחידות טכנולוגיות בצה"ל, אוניברסיטאות ומכללות) ועל פניות ליועצי לימודים, למזכירות חוגים ולבעלי תפקידים בצה"ל. החוקר מציין שחלק מהפניות לא נענו, ושמצאי צה"ל נוגעים לשלב האיתור בלבד.

ממצאים עיקריים והמלצות

1 **המקצועות מוכרים, המסלול לא:** לא נמצאה, לא בצה"ל ולא באקדמיה, הכרה פורמלית במצרך של בגרות הייטק, וגם לא היכרות עם המושג, בניגוד לעתודה המדעית-טכנולוגית (עמ"ט), שזוכה במקרים מסוימים להכרה רשמית. דרישה לשלושת המקצועות יחד נמצאה רק במקרים נקודתיים. החוקר ממליץ לקדם קמפיין בקרב צה"ל ומוסדות ההשכלה הגבוהה, כדי להגביר את היכרותם עם המסלול בדומה להיכרותם עם מסלול עמ"ט.

2 **תנאי סף ובנוס, אך גם למקצועות מדעיים אחרים:** כל אחד ממקצועות הליבה מופיע במסלולים רבים כחלק מתנאי הסף (ביחידות טכנולוגיות ובחוגים להנדסה ולמדעי המחשב), ובאקדמיה גם מזכה בבנוס: עד 35 נקודות במתמטיקה ברמת חמש יח"ל, ו-25 באנגלית, בפיזיקה ובמדעי המחשב. אולם גם מקצועות מדעיים נוספים, כמו כימיה וביולוגיה, מזכים לרוב ב-25 נקודות, כלומר פיזיקה ומדעי המחשב אינם מזכים בבנוס גבוה יותר מהם. מקצועות בחירה אחרים, כולל הומניים, מזכים ב-20 נקודות. מול מקצועות בחירה אחרים ברמת 5 יח"ל, הפער בבנוסים מגיע לכל היותר לכ-5 נקודות בממוצע הבגרות, שהן כ-1.25 נקודות בציון הסכם בחוגים יוקרתיים. לפי החוקר, פער זה "אינו מכריע לבדו, אך יכול להיות חיוני במקרים גבוליים". מול אותם מקצועות ברמת ארבע יח"ל הפער גדול יותר, וארבע יח"ל אינן עומדות בתנאי הסף של חוגים יוקרתיים רבים. בשיחות עלה גם שציון הבחינה הפסיכומטרית שוקל יותר מציון הבגרות.

3

בצה"ל, היחידות דורשות חלק מהמקצועות, ובגרות הייטק עשויה לבלוט באיתור: היחידות הטכנולוגיות דורשות חלק ממקצועות המסלול ולא את המסלול עצמו, ובמסלולים רבים נדרשת בגרות ריאלית בלי הבדל בין פיזיקה ומדעי המחשב לבין מקצוע מדעי אחר כמו ביולוגיה או כימיה. לפי הגורמים שהשיבו, לא ניתנת עדיפות למי שלמד מקצועות מדעיים מעבר לנדרש, אך עלתה גם סברה שמועמד עם בגרות הייטק נתפס כאטרקטיבי יותר. בשלושה מסלולים (תלפיות, מומנט ושביט) נמצא יתרון לבגרות שמקבילה לבגרות הייטק, ולדברי החוקר "בגרות הייטק יכולה להיות בפועל קריטריון בולט באיתור הראשוני".

4

הממד המגדרי: לא נמצאה העדפה מגדרית בתנאי הקבלה. אולם בשל המיעוט היחסי של תלמידות בפיזיקה ובמדעי המחשב, רוב המועמדות אינן עומדות בתנאי הסף לקבלה ישירה לחלק מהחוגים שנבדקו, ובשל מיעוטן במקצועות הריאליים פוחתים סיכוייהן להתקבל ליחידות הטכנולוגיות בצה"ל. לכן, לפי החוקר, בגרות הייטק מרחיבה בפועל את אפשרויותיהן. החוקר ממליץ על הסברה ממוקדת מגדר.

5

המידע מפוזר: בצה"ל ובאקדמיה המידע על תנאי הסף ועל הבונוסים מפוזר, ובאקדמיה לעיתים חבוי במחשבוני ממוצע, ולפי החוקר תלמידות ותלמידים, הורים וצוותים חינוכיים פועלים לעיתים על בסיס מידע חלקי או שגוי. החוקר ממליץ על הגברת השקיפות של צה"ל ושל המוסדות האקדמיים, ועל ערכת מסלול אינטראקטיבית לתלמידות ולתלמידי כיתה ט', לפני בחירת המקצועות, שתציג את תנאי הסף ואת הבונוסים "אך גם את המגבלות" של המסלול.